

Вересень ' 2010

**Інформаційний
бюлетень**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
НА СТАРТІ НОВОГО
ПОЛІТИЧНОГО СЕЗОНУ**

**За редакцією
члена-кореспондента НАПН України
М. М. Слюсаревського**

Упорядник Л. П. Черниш

Київ

Актуальні проблеми українського суспільства на старті нового політичного сезону: Інформаційний бюлетень. Вересень ' 2010 / За ред. М. М. Слюсаревського; Упоряд. Л. П. Черниш. – К., 2010. – 58 с.

Бюлетень підготовлено за даними всеукраїнського репрезентативного опитування, проведеного Інститутом соціальної та політичної психології НАПН України 26–31 серпня 2010 р. Ці дані порівнюються з попередніми “зрізами” моніторингових циклів, які постійно здійснює інститут.

Для науковців, працівників ЗМІ, представників громадськості.

У проведенні дослідження, опрацюванні його даних та підготовці матеріалів бюлетеня взяли участь: *К. С. Діденко, Л. М. Калачнікова, Т. А. Кузьменко, М. М. Слюсаревський, Л. П. Черниш.*

Адреса:

04070, м. Київ, вул. Андріївська, 15
тел. 425-24-08 , 425-22-87
факс. 425-45-56
e-mail: info@ispp.org.ua

При використанні матеріалів дослідження посилання на Інститут соціальної та політичної психології НАПН України обов'язкове.

© Інститут соціальної та політичної психології НАПН України, 2010

З М І С Т

Попередні зауваження.....	4–5
1. Довіра громадян до органів державної влади та інших суспільних інститутів.....	6–13
2. Виборчий процес	14–25
3. Поточні події політичного та соціально-економічного життя	26–31
4. Ситуація у сфері освіти, підсумки вступної кампанії до ВНЗ.....	32–55
Основні висновки.....	56–58

ПОПЕРЕДНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Масове опитування громадян, результати якого подаються нижче, було проведене 26 – 31 серпня 2010 року за вибіркою, що репрезентує доросле населення України віком від 18 років і старше. Опитування проводилося методом інтерв'ювання. Опитано 2003 респонденти у 241 населеному пункті, з яких 111 – міські, 130 – сільські. Похибка вибірки становить 2,2%.

Основні соціально-демографічні характеристики вибіркової сукупності:

за віком:

18–29 років – 20,3%;

30–55 років – 44,3%;

56 років і старше – 35,4%;

чоловіки – 45,9%;

жінки – 54,1%;

за рівнем освіти:

повна вища – 16,8%;

неповна вища, середня спеціальна – 21,4%;

повна середня – 42,7%;

неповна середня – 19,1%;

українці – 78,5%;

росіяни – 17,8%;

особи інших національностей – 3,7%;

за мовою спілкування:

українська – 40,3%;

російська – 35,5%;

українська і російська однаковою мірою – 22,9%;

інша – 1,3%;

за родом занять:

- працівники промисловості – 12,1%;
- працівники сільського господарства – 6,1%;
- працівники сфери обслуговування – 14,9%;
- держслужбовці – 2,8%;
- працівники освіти, науки, охорони здоров'я, культури тощо – 8,5%;
- студенти, учні – 5,2%;
- підприємці – 6,0%;
- військовослужбовці (МВС, СБУ) – 0,9%;
- пенсіонери – 29,8%;
- безробітні – 6,2%;
- домогосподарки – 5,8%;
- особи іншого роду занять – 1,7%.

Для аналізу регіональних особливостей використано умовний поділ України на такі регіони:

- **Західний** (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області);
- **Центральний** (Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області, м. Київ);
- **Східний** (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Харківська області);
- **Південний** (АР Крим, Миколаївська, Одеська, Херсонська області).

Результати опитування у міру можливості порівнюються з попередніми “зрізами” відповідних моніторингових циклів.

1. Довіра громадян до органів державної влади та інших суспільних інститутів

Розподіл відповідей на запитання *“Чи довіряєте Ви переліченим
нижче владним структурам і суспільним інститутам?”* (у %)

	Цілком довіряю	Скоріше довіряю	Скоріше не довіряю	Зовсім не довіряю	Важко відповісти
Президент України	8,7	25,8	25,7	28,1	11,8
Верховна Рада України	4,7	18,2	31,4	36,5	9,2
Кабінет Міністрів (Уряд) України	6,1	22,3	26,6	31,7	13,2
Конституційний суд України	3,8	21,3	25,5	24,3	25,1
Верховний суд України	4,4	21,1	23,4	23,4	27,7
місцеві суди (обласні, міські, районні)	3,1	16,7	29,2	32,6	18,4
Генеральна прокуратура України	4,3	18,7	22,3	25,1	29,6
Рада національної безпеки і оборони України	6,8	23,6	17,5	17,7	34,4
Центральна виборча комісія	6,7	29,1	22,3	19,1	22,9
вітчизняні засоби масової інформації	8,1	36,8	25,6	13,1	16,5
громадські організації (жіночі, молодіжні і т. ін.)	6,8	33,0	15,4	11,0	33,9
Збройні сили України	12,0	36,6	19,1	11,6	20,6
міліція	4,9	16,7	32,7	35,3	10,4
місцеві органи влади	4,6	26,1	32,0	24,2	13,1
Національний банк України	4,7	23,8	24,3	22,7	24,6
політичні партії	2,2	13,8	34,1	32,2	17,6
профспілки	5,8	24,2	24,8	21,8	23,4
система освіти	9,7	41,7	18,1	9,5	21,0
Служба безпеки України	7,6	25,8	18,3	17,8	30,4
церква	24,9	37,9	9,3	9,1	18,9

**Узагальнені рейтингові показники владних структур,
інших суспільних інститутів**

	Рейтинг довіри (цілком довіряю + скоріше довіряю)	Рейтинг недовіри (скоріше не довіряю + зовсім не довіряю)	Підсумковий показник балансу довіри–недовіри
церква	62,8	18,4	+44,4
система освіти	51,4	27,6	+23,8
Збройні сили України	48,6	30,7	+17,9
громадські організації	39,8	26,4	+13,4
вітчизняні засоби масової інформації	44,9	38,7	+6,2
Служба безпеки України	33,4	36,1	-2,7
Рада національної безпеки і оборони України	30,4	35,2	-4,8
Центральна виборча комісія	35,8	41,4	-5,6
профспілки	30	46,6	-16,6
Національний банк України	28,5	47	-18,5
Президент України	34,5	53,8	-19,3
Верховний суд України	25,5	46,8	-21,3
Генеральна прокуратура України	23	47,4	-24,4
Конституційний суд України	25,1	49,8	-24,7
місцеві органи влади	30,7	56,2	-25,5
Кабінет Міністрів (Уряд) України	28,4	58,3	-29,9
місцеві суди (обласні, міські, районні)	19,8	61,8	-42,0
Верховна Рада України	22,9	67,9	-45,0
міліція	21,6	68	-46,4
політичні партії	16	66,3	-50,3

Примітка. Підсумковий показник (у відсотках) обчислюється так:

$$C_p = D - N,$$

де **D** – громадяни, які цілком довіряють та скоріше довіряють владній структурі чи суспільному інституту;

N – громадяни, які зовсім не довіряють та скоріше не довіряють владній структурі чи суспільному інституту.

Динаміка рейтингів владних структур, інших суспільних інститутів

	Рейтинг довіри (цілком довіряю + скоріше довіряю)							Рейтинг недовіри (скоріше не довіряю + зовсім не довіряю)							Підсумковий показник балансу довіри-недовіри						
	17-25.05.2004р.	3-10.05.2005р.	18-25.10.2006р.	22-26.09.2007р.	24-30.11.2008р.	18-24.12.2009р.	26-31.08.2010р.	17-25.05.2004р.	3-10.05.2005р.	18-25.10.2006р.	22-26.09.2007р.	24-30.11.2008р.	18-24.12.2009р.	26-31.08.2010р.	17-25.05.2004р.	3-10.05.2005р.	18-25.10.2006р.	22-26.09.2007р.	24-30.11.2008р.	18-24.12.2009р.	26-31.08.2010р.
Президент України	15,0	61,1	27,9	27,5	16,4	14,0	34,5	74,2	29,9	60,7	59,0	71,5	76,0	53,8	-59,2	+31,2	-32,7	-31,5	-55,1	-62,0	-19,3
Верховна Рада України	11,5	35,3	21,3	22,7	9,8	12,6	22,9	71,6	44,0	60,3	63,0	75,3	77,2	67,9	-60,1	-8,7	-39,0	-40,3	-65,5	-64,6	-45,0
Кабінет Міністрів (Уряд) України	14,9	48,2	27,5	29,3	20,1	19,7	28,4	66,6	33,6	56,1	56,0	62,6	68,8	58,3	-51,7	+14,6	-28,6	-26,7	-42,5	-49,1	-29,9
Конституційний суд України	не було у списку	не було у списку	не було у списку	22,6	21,0	25,3	25,1	не було у списку	не було у списку	не було у списку	51,8	53,4	53,1	49,8	не було у списку	не було у списку	не було у списку	-29,2	-32,4	-27,8	-24,7
Верховний суд України	не було у списку	не було у списку	не було у списку	23,4	23,7	25,2	25,5	не було у списку	не було у списку	не було у списку	50,2	50,8	53,8	46,8	не було у списку	не було у списку	не було у списку	-26,8	-27,1	-28,6	-21,3
місцеві суди (обласні, міські, районні)	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	19,8	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	61,8	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	-42,0
Генеральна прокуратура України	17,7	16,4	не було у списку	18,3	18,1	18,6	23,0	64,7	60,5	не було у списку	53,7	56,0	61,2	47,4	-47,0	-44,1	не було у списку	-35,4	-37,9	-42,6	-24,4
Рада національної безпеки і оборони України	не було у списку	не було у списку	не було у списку	23,6	21,9	29,0	30,4	не було у списку	не було у списку	не було у списку	41,8	46,8	44,4	35,2	не було у списку	не було у списку	не було у списку	-18,2	-24,9	-15,4	-4,8

	Рейтинг довіри (цілком довіряю + скоріше довіряю)							Рейтинг недовіри (скоріше не довіряю + зовсім не довіряю)							Підсумковий показник балансу довіри-недовіри						
	17-25. 05. 2004р.	3-10. 05. 2005р.	18-25. 10. 2006р.	22-26. 09. 2007р.	24-30. 11. 2008р.	18-24. 12. 2009р.	26-31.08, 2010р.	17-25. 05. 2004р.	3-10. 05. 2005р.	18-25. 10. 2006р.	22-26. 09. 2007р.	24-30. 11. 2008р.	18-24. 12. 2009р.	26-31.08, 2010р.	17-25. 05. 2004р.	3-10. 05. 2005р.	18-25. 10. 2006р.	22-26. 09. 2007р.	24-30. 11. 2008р.	18-24. 12. 2009р.	26-31.08, 2010р.
Центральна виборча комісія	не було у списку	не було у списку	не було у списку	27,7	20,0	28,4	35,8	не було у списку	не було у списку	не було у списку	49,4	57,9	49,4	41,4	не було у списку	не було у списку	не було у списку	-21,7	-37,9	-21,0	-5,6
вітчизняні засоби масової інформації	26,1	33,7	41,5	30,6	37,7	42,2	44,9	55,9	43,8	38,0	50,7	43,6	39,8	38,7	-29,1	-10,1	+3,5	-20,1	-5,9	+2,4	+6,2
громадські організації	33,2	35,2	33,8	30,0	33,4	38,1	39,8	37,1	32,2	32,4	31,9	30,5	31,7	26,4	-3,9	+3,0	+1,4	-1,9	+2,9	+6,4	+13,4
Збройні сили України	31,0	50,4	41,1	47,1	39,5	44,6	48,6	48,0	26,2	38,5	31,8	34,2	34,0	30,7	-17,0	+24,2	+2,6	+15,3	+5,3	+10,6	+17,9
міліція	14,0	19,8	18,7	27,2	22,8	22,1	21,6	76,6	65,5	69,6	57,4	62,8	64,6	68,0	-62,6	-45,7	-50,9	-30,2	-40,0	-42,5	-46,4
місцеві органи влади	12,4	19,9	24,1	31,2	26,8	27,8	30,7	74,2	62,5	61,4	50,1	55,3	56,8	56,2	-61,8	-42,6	-37,3	-18,9	-28,5	-29,0	-25,5
Національний банк України	27,2	31,4	37,3	30,9	17,6	19,8	28,5	48,7	41,8	36,4	37,3	57,6	58,4	47,0	-21,5	-10,4	+0,9	-6,4	-40,0	-38,6	-18,5
політичні партії	10,5	14,5	13,3	18,1	11,5	13,4	16,0	68,3	57,0	65,7	58,2	67,0	67,2	66,3	-57,8	-42,5	-52,4	-40,1	-55,5	-53,8	-50,3
профспілки	20,7	21,0	24,2	27,1	22,7	29,6	30,0	59,0	50,2	47,6	44,1	44,6	46,0	46,6	-38,3	-29,2	-23,4	-17,0	-21,9	-16,4	-16,6
система освіти	36,9	40,5	49,6	55,7	41,1	49,1	51,4	43,9	36,7	31,7	25,3	33,3	30,1	27,6	-7,0	+3,8	+17,9	+30,4	+7,8	+19,0	+23,8
Служба безпеки України	27,0	38,5	33,7	34,9	27,3	34,1	33,4	52,3	38,6	40,8	34,2	40,1	39,6	36,1	-25,3	-0,1	-7,1	+0,7	-12,8	-5,5	-2,7
церква	57,4	63,7	64,6	62,1	56,0	59,5	62,8	23,9	15,8	17,0	16,8	20,5	17,4	18,4	+33,5	+47,9	+47,6	+45,3	+35,5	+42,1	+44,4

Рейтинги довіри до владних структур, інших суспільних інститутів у регіональному розрізі (сума відповідей “цілком довіряю” та “скоріше довіряю”, на момент останнього опитування)

	Західний регіон	Центральний регіон	Східний регіон	Південний регіон
Президент України	19,7	24,7	35,3	51,7
Верховна Рада України	14,6	14,1	30,9	35,7
Кабінет Міністрів (Уряд) України	18,1	21,6	34,1	34,4
Конституційний суд України	23,3	26,2	21,1	33,8
Верховний суд України	24,6	28,6	21,0	29,7
місцеві суди (обласні, міські, районні)	26,4	17,8	17,1	21,5
Генеральна прокуратура України	21,7	22,6	22,5	26,9
Рада національної безпеки і оборони України	21,5	30,3	34,5	33,3
Центральна виборча комісія	28,8	29,4	40,7	48,3
вітчизняні засоби масової інформації	38,7	44,1	44,5	55,1
громадські організації (жіночі, молодіжні і т. ін.)	45,4	36,2	39,8	40,8
Збройні сили України	37,8	48,1	53,1	53,9
міліція	20,2	19,3	20,4	31,1
місцеві органи влади	31,7	26,7	29,3	41,9
Національний банк України	29,3	26,2	32,9	22,6
політичні партії	16,1	12,7	19,3	16,1
профспілки	31,1	29,1	30,8	28,9
система освіти	43,1	50,7	46,0	53,4
Служба безпеки України	27,8	30,9	39,7	32,9
церква	73,8	56,2	63,5	61,5

Рейтинги довіри до владних структур, інших суспільних інститутів серед основних соціально-демографічних груп населення
(сума відповідей “цілком довіряю” та “скоріше довіряю”, на момент останнього опитування)

	Вікові групи		
	18-29 років	30–55 років	56 років і більше
Президент України	30,9	31,6	40,1
Верховна Рада України	21,0	21,0	26,2
Кабінет Міністрів (Уряд) України	25,5	26,2	32,7
Конституційний суд України	29,7	23,3	24,5
Верховний суд України	28,2	24,7	24,7
місцеві суди (обласні, міські, районні)	21,8	18,8	19,9
Генеральна прокуратура України	27,9	20,1	23,5
Рада національної безпеки і оборони України	34,6	28,3	30,2
Центральна виборча комісія	36,3	33,9	37,7
вітчизняні засоби масової інформації	46,8	42,4	47,0
громадські організації (жіночі, молодіжні і т. ін.)	43,4	40,6	36,6
Збройні сили України	47,4	35,6	52,8
міліція	23,1	17,8	25,6
місцеві органи влади	28,5	29,4	33,9
Національний банк України	33,1	27,7	26,7
політичні партії	15,6	16,1	16,3
профспілки	31,1	29,3	30,3
система освіти	55,0	48,4	52,7
Служба безпеки України	36,7	32,2	32,9
церква	55,2	63,5	66,2

	Чоловіки	Жінки
Президент України	33,8	35,1
Верховна Рада України	21,7	24,0
Кабінет Міністрів (Уряд) України	28,3	28,6
Конституційний суд України	23,6	26,6
Верховний суд України	23,5	27,4
місцеві суди (обласні, міські, районні)	18,5	21,0
Генеральна прокуратура України	22,3	23,7
Рада національної безпеки і оборони України	30,6	30,5
Центральна виборча комісія	34,6	36,8
вітчизняні засоби масової інформації	43,1	46,1
громадські організації (жіночі, молодіжні і т. ін.)	35,6	43,5
Збройні сили України	38,0	49,1
міліція	19,9	23,0
місцеві органи влади	30,5	30,9
Національний банк України	26,4	30,3
політичні партії	15,9	16,1
профспілки	27,4	32,3
система освіти	49,3	53,1
Служба безпеки України	32,5	34,5
церква	56,0	68,3

	Рівень освіти			
	повна вища	неповна вища, середня спеціальна	повна середня	неповна середня
Президент України	33,5	30,0	34,7	38,4
Верховна Рада України	20,1	19,5	24,4	25,7
Кабінет Міністрів (Уряд) України	27,9	25,9	28,4	31,1
Конституційний суд України	26,7	23,6	24,8	25,9
Верховний суд України	24,5	23,8	26,7	25,5
місцеві суди (обласні, міські, районні)	22,1	16,4	19,1	22,9
Генеральна прокуратура України	24,5	19,5	24,0	24,0
Рада національної безпеки і оборони України	32,0	28,0	31,6	29,1
Центральна виборча комісія	39,7	33,4	34,7	36,7
вітчизняні засоби масової інформації	40,6	42,8	46,0	49,5
громадські організації (жіночі, молодіжні і т. ін.)	41,5	40,3	39,7	38,4
Збройні сили України	35,8	36,2	47,5	56,1
міліція	22,2	19,1	19,9	27,5
місцеві органи влади	32,3	26,0	30,7	34,7
Національний банк України	29,8	28,0	28,2	28,1
політичні партії	18,8	13,1	15,7	17,5
профспілки	30,1	30,1	29,6	31,0
система освіти	54,7	48,3	51,1	52,7
Служба безпеки України	34,1	31,2	34,1	34,2
церква	61,8	61,0	62,4	66,2

2. Вибірчий процес

Розподіл відповідей на запитання *“Якби сьогодні проходили вибори до Верховної Ради України, чи взяли б Ви участь у голосуванні?”*, у %

	Жовтень 2008 р.		Лютий 2009 р.		Червень 2009 р.		Жовтень 2009 р.		Листопад 2009 р.		Серпень 2010 р.	
однозначно так	23,0	52,8	26,5	60,5	33,0	68,6	32,7	69,6	35,5	74,3	31,6	70,7
скоріше так	29,8		34,0		35,6		36,9		38,7		39,1	
скоріше ні	17,2	36,1	16,0	28,8	11,7	21,4	12,0	22,7	7,4	14,7	11,7	21,5
однозначно ні	18,9		12,8		9,7		10,7		7,3		9,8	
важко відповісти	11,1		10,8		10,0		7,7		11,0		7,7	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
Західний регіон	70,5	24,7	4,7
Центральний регіон	71,0	20,8	8,2
Східний регіон	68,1	22,0	9,8
Південний регіон	76,3	17,9	5,8

Серед прихильників провідних політичних сил (на момент останнього опитування):

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
прихильники Партії регіонів	95,0	2,5	2,5
прихильники Блоку Юлії Тимошенко	85,9	8,8	5,4
прихильники партії “Сильна Україна”	86,4	8,2	5,3
прихильники партії “Фронт змін”	83,2	11,2	5,6

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
18—29 років	68,0	23,0	8,9
30—55 років	70,3	23,0	6,8
56 років і більше	73,1	18,7	8,3

За статтю (на момент останнього опитування):

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
чоловіки	70,5	21,8	7,7
жінки	71,2	21,4	7,6

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Так (однозначно так + скоріше так)	Ні (скоріше ні + однозначно ні)	Важко відповісти
повна вища	77,4	17,1	5,4
неповна вища, середня спеціальна	70,6	23,4	5,9
повна середня	70,4	21,2	8,4
неповна середня	66,1	23,7	10,3

Розподіл відповідей на запитання “За яку з перелічених нижче політичних сил Ви проголосували б сьогодні на виборах до Верховної Ради України?”, у %

	По вибірці в цілому						Серед тих, хто має намір взяти участь у виборах (однозначно так + скоріше так)						Серед тих, хто має намір взяти участь у виборах і визначився з вибором					
	Жовтень 2008р.	Лютий 2009р.	Червень 2009р.	Жовтень 2009р.	Листопад 2009р.	Серпень 2010р.	Жовтень 2008р.	Лютий 2009р.	Червень 2009р.	Жовтень 2009р.	Листопад 2009р.	Серпень 2010р.	Жовтень 2008р.	Лютий 2009р.	Червень 2009р.	Жовтень 2009р.	Листопад 2009р.	Серпень 2010р.
Партія регіонів (В. Янукович)	19,6	21,4	21,8	20,5	26,4	21,9	27,0	23,0	28,1	26,2	32,6	29,3	30,6	28,6	31,5	30,1	36,6	34,7
Блок Юлії Тимошенко (Ю.Тимошенко)	17,9	15,7	14,9	15,5	17,7	12,1	21,9	17,9	18,3	20,1	21,9	14,7	24,8	22,3	20,5	23,2	24,6	17,4
Партія “Сильна Україна” (С.Тігіпко)	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	8,6	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	10,5	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	не було у списку	12,4
Партія “Фронт змін” (А.Яценюк)	2,8	7,9	9,8	7,9	7,9	6,5	3,8	8,2	11,9	9,7	8,9	7,4	4,3	10,2	13,3	11,2	10,0	8,8
Всеукраїнське об’єднання “Свобода” (О.Тягнибок)	2,2	2,5	2,8	2,5	2,7	3,6	3,3	3,1	3,1	3,2	3,3	4,5	3,7	3,8	3,5	3,7	3,7	5,3
Комуністична партія України (П.Симоненко) *	6,2	6,0	5,6	5,5	4,8	3,5	8,8	7,4	7,4	7,0	5,2	4,2	10,0	9,2	8,3	8,1	5,8	5,0
Блок Литвина (В.Литвин)	4,8	4,7	3,7	3,2	4,6	1,9	6,3	6,1	4,7	4,0	4,7	2,6	7,2	7,5	5,2	4,6	5,3	3,0

	По вибірці в цілому						Серед тих, хто має намір взяти участь у виборах (однозначно так + скоріше так)						Серед тих, хто має намір взяти участь у виборах і визначився з вибором					
	Жовтень 2008р.	Лютий 2009р.	Червень 2009р.	Жовтень 2009р.	Листопад 2009р.	Серпень 2010р.	Жовтень 2008р.	Лютий 2009р.	Червень 2009р.	Жовтень 2009р.	Листопад 2009р.	Серпень 2010р.	Жовтень 2008р.	Лютий 2009р.	Червень 2009р.	Жовтень 2009р.	Листопад 2009р.	Серпень 2010р.
Партія “Наша Україна” (В. Ющенко) **	4,5	3,2	2,9	2,7	2,2	1,7	6,7	4,5	3,6	3,4	2,6	2,1	7,6	5,6	4,0	3,9	2,9	2,4
Соціалістична партія України (О. Мороз)	1,4	1,4	1,2	0,9	1,2	0,8	1,6	1,6	1,2	1,1	1,2	0,9	1,9	2,0	1,3	1,2	1,4	1,1
Прогресивна соціалістична партія України (Н. Вітренко)	1,6	0,6	0,8	1,5	1,2	0,4	1,7	0,4	0,9	1,8	1,2	0,5	2,0	0,5	1,0	2,1	1,3	0,6
Інша партія (блок)	0,9	0,6	0,6	1,0	1,3	0,6	1,0	0,3	0,4	1,1	1,3	0,8	1,1	0,3	0,5	1,2	1,5	1,0
Ще не знаю, вагаюся з вибором	13,8	17,8	13,0	14,8	14,2	17,5	11,7	19,4	10,8	13,1	11,1	15,7	–	–	–	–	–	–
Вказав би в бюлетені, що не підтримую жодної партії (блоку)	7,4	7,6	8,5	9,3	6,2	8,8	3,3	5,5	5,6	7,0	4,4	6,9	3,8	6,9	6,3	8,1	5,0	8,2
Не пішов би на вибори	14,5	8,1	10,6	12,7	8,0	12,1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

Примітки.

* Листопад 2009 р. – **Виборчий блок лівих та лівоцентристських сил:** Комуністична партія України (П. Симоненко), Партія “Справедливість” (С. Ніколаєнко), політична партія “Союз лівих сил” (В. Волга), Соціал-демократична партія України (об’єднана) (Ю. Загородній).

** До серпня 2010 р. – **Блок Віктора Ющенка “Наша Україна”** (В. Ющенко).

У регіональному розрізі (у % до кількості опитаних жителів регіону, на момент останнього опитування)

	Західний регіон	Централь- ний регіон	Східний регіон	Південний регіон
Партія регіонів	7,8	15,2	30,9	35,2
Блок Юлії Тимошенко	13,5	17,9	7,0	8,9
Партія “Сильна Україна”	7,8	9,6	8,2	7,8
Партія “Фронт змін”	8,8	7,7	5,0	4,1
Всеукраїнське об’єднання “Свобода”	9,6	4,4	0,6	0,7
Комуністична партія України	1,6	3,2	4,6	4,4
Блок Литвина	3,1	1,5	2,0	1,0
Партія “Наша Україна”	4,7	2,3	0,0	0,3
Соціалістична партія України	1,3	0,8	0,5	0,7
Прогресивна соціалістична партія України	0,0	0,6	0,5	0,7
Інша партія (блок)	0,5	1,1	0,6	0,0
Ще не знаю, вагаюся з вибором	18,7	14,8	20,0	16,0
Вказав би в бюлетені, що не підтримую жодної партії (блоку)	9,3	9,8	7,9	7,8
Не пішов би на вибори	13,5	11,3	12,2	12,3

У віковому розрізі (у % до кількості опитаних представників певного віку, на момент останнього опитування):

	18—29 років	30—55 років	56 років і більше
Партія регіонів	19,8	20,2	25,2
Блок Юлії Тимошенко	9,4	13,9	11,6
Партія “Сильна Україна”	10,4	8,8	7,2
Партія “Фронт змін”	7,2	7,2	5,1
Всеукраїнське об’єднання “Свобода”	4,2	3,6	3,3
Комуністична партія України	0,5	1,2	8,1
Блок Литвина	1,2	1,1	3,3
Партія “Наша Україна”	0,7	2,3	1,6
Соціалістична партія України	0,0	0,8	1,1
Прогресивна соціалістична партія України	0,0	0,3	0,9
Інша партія (блок)	0,5	0,7	0,7
Ще не знаю, вагаюся з вибором	20,7	18,3	14,5
Вказав би в бюлетені, що не підтримую жодної партії (блоку)	11,1	9,4	6,8
Не пішов би на вибори	14,3	12,2	10,6

За статтю (у % до кількості опитаних представників певної статі, на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
Партія регіонів	20,1	23,4
Блок Юлії Тимошенко	11,6	12,6
Партія “Сильна Україна”	9,2	8,1
Партія “Фронт змін”	7,3	5,8
Всеукраїнське об’єднання “Свобода”	3,8	3,3
Комуністична партія України	4,3	2,9
Блок Литвина	2,1	1,8
Партія “Наша Україна”	1,8	1,7
Соціалістична партія України	0,7	0,8
Прогресивна соціалістична партія України	0,3	0,6
Інша партія (блок)	1,0	0,3
Ще не знаю, вагаюся з вибором	16,7	18,2
Вказав би в бюлетені, що не підтримую жодної партії (блоку)	8,9	8,8
Не пішов би на вибори	12,3	11,9

За рівнем освіти (у % до кількості опитаних представників певного освітнього рівня, на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
Партія регіонів	22,0	19,2	22,7	22,6
Блок Юлії Тимошенко	10,7	13,8	11,3	13,4
Партія “Сильна Україна”	11,3	9,1	8,7	5,2
Партія “Фронт змін”	11,9	6,5	5,2	4,7
Всеукраїнське об’єднання “Свобода”	6,0	3,7	3,1	2,6
Комуністична партія України	2,4	2,1	3,4	6,0
Блок Литвина	0,6	1,9	2,6	1,6
Партія “Наша Україна”	1,5	0,9	2,4	1,3
Соціалістична партія України	0,3	0,9	0,5	1,6
Прогресивна соціалістична партія України	0,6	0,2	0,5	0,5
Інша партія (блок)	0,6	0,7	0,6	0,8
Ще не знаю, вагаюся з вибором	15,8	16,8	18,0	18,6
Вказав би в бюлетені, що не підтримую жодної партії (блоку)	7,7	11,0	9,2	6,6
Не пішов би на вибори	8,6	13,1	12,0	14,4

Розподіл відповідей на запитання *“Нещодавно Верховна Рада України прийняла закон про місцеві вибори, що відбудуться 31 жовтня нинішнього року. Чи підтримуєте Ви наведені нижче норми згаданого закону?”* (у %)

• *норму, що передбачає проведення виборів до Верховної Ради АР Крим, обласних, міських та районних рад за змішаною мажоритарно-пропорційною системою, а до сільських, селищних рад – лише за мажоритарною системою?*

- підтримую35,1
- не підтримую17,6
- важко відповісти.....30,4
- мені це байдуже.....17,0

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
підтримую	33,3	32,5	32,4	49,0
не підтримую	24,2	22,7	12,8	8,2
важко відповісти	26,0	29,5	33,9	29,9
мені це байдуже	16,4	15,2	20,9	12,9

За типом поселення:

	Місто	СМТ	Село
підтримую	35,1	36,4	34,4
не підтримую	17,5	18,7	17,6
важко відповісти	31,0	29,9	29,4
мені це байдуже	16,3	15,0	18,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
підтримую	30,1	35,4	37,3
не підтримую	14,6	18,9	17,8
важко відповісти	34,6	28,9	30,0
мені це байдуже	20,7	16,8	14,9

За статтю:

	Чоловіки	Жінки
підтримую	39,8	31,3
не підтримую	19,5	15,9
важко відповісти	24,7	35,1
мені це байдуже	16,0	17,8

За рівнем освіти:

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
підтримую	45,2	33,9	33,3	31,5
не підтримую	18,5	18,2	18,1	15,0
важко відповісти	26,2	30,8	30,6	33,1
мені це байдуже	10,1	17,1	17,9	20,5

• *норму, згідно з якою у місцевих виборах мають право брати участь лише політичні партії, а не їх блоки?*

- підтримую 33,0
- не підтримую 23,4
- важко відповісти 26,4
- мені це байдуже..... 17,2

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
підтримую	31,3	28,2	33,9	43,8
не підтримую	30,0	29,3	15,4	19,5
важко відповісти	23,0	25,5	31,5	21,9
мені це байдуже	15,7	17,0	19,2	14,7

За типом поселення:

	Місто	СМТ	Село
підтримую	35,0	27,7	30,8
не підтримую	22,3	29,6	23,5
важко відповісти	25,9	27,2	27,4
мені це байдуже	16,8	15,5	18,4

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
підтримую	33,6	31,4	34,6
не підтримую	17,5	26,3	23,2
важко відповісти	28,9	26,1	25,6
мені це байдуже	20,0	16,1	16,6

За статтю:

	Чоловіки	Жінки
підтримую	37,1	29,6
не підтримую	25,7	21,5
важко відповісти	21,7	30,4
мені це байдуже	15,5	18,6

За рівнем освіти:

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
підтримую	39,7	36,1	30,6	29,0
не підтримую	27,2	22,2	24,2	19,5
важко відповісти	22,7	22,7	28,7	29,0
мені це байдуже	10,4	19,0	16,5	22,4

• **норму, яка унеможлиблює участь у виборах місцевих партійних організацій, що зареєстровані менш як за рік до дня виборів, тобто усуває з виборчого процесу новостворені політичні сили?**

- підтримую26,3
- не підтримую31,1
- важко відповісти.....26,3
- мені це байдуже16,4

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
підтримую	24,7	23,5	28,8	29,0
не підтримую	36,7	36,1	22,5	31,4
важко відповісти	22,1	25,2	30,4	24,9
мені це байдуже	16,4	15,2	18,3	14,7

За типом поселення:

	Місто	СМТ	Село
підтримую	27,9	27,2	23,0
не підтримую	30,3	34,3	31,4
важко відповісти	26,9	22,1	26,7
мені це байдуже	14,9	16,4	18,8

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
підтримую	24,8	26,3	27,2
не підтримую	29,0	32,1	31,0
важко відповісти	28,0	25,7	26,2
мені це байдуже	18,3	15,9	15,6

За статтю:

	Чоловіки	Жінки
підтримую	29,2	23,9
не підтримую	32,7	29,5
важко відповісти	21,9	29,9
мені це байдуже	16,2	16,7

За рівнем освіти:

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
підтримую	29,8	27,5	24,4	26,1
не підтримую	36,3	32,7	31,3	24,3
важко відповісти	22,9	23,5	28,5	27,7
мені це байдуже	11,0	16,2	15,8	21,9

• *норму, яка передбачає, що кандидати в міські голови можуть висуватися лише певними політичними силами, а не шляхом самовисування?*

- підтримую 20,9
- не підтримую 41,8
- важко відповісти 23,9
- мені це байдуже..... 13,5

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
підтримую	17,2	17,9	22,5	28,8
не підтримую	50,1	44,2	37,5	34,9
важко відповісти	19,1	25,4	25,1	24,0
мені це байдуже	13,6	12,5	15,0	12,3

За типом поселення:

	Місто	СМТ	Село
підтримую	23,3	17,9	17,5
не підтримую	40,2	45,3	43,4
важко відповісти	23,9	25,5	23,4
мені це байдуже	12,7	11,3	15,8

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
підтримую	20,1	20,4	21,9
не підтримую	37,3	44,0	41,6
важко відповісти	27,1	23,0	23,2
мені це байдуже	15,4	12,6	13,2

За статтю:

	Чоловіки	Жінки
підтримую	21,7	20,3
не підтримую	45,5	38,5
важко відповісти	19,5	27,5
мені це байдуже	13,4	13,7

За рівнем освіти:

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
підтримую	20,8	22,2	20,6	19,8
не підтримую	47,0	45,6	40,8	35,1
важко відповісти	22,6	19,4	25,2	27,2
мені це байдуже	9,6	12,6	13,4	17,9

3. Поточні події політичного та соціально-економічного життя

Розподіл відповідей на запитання *“Як Ви сприйняли святкування 19-ї* річниці незалежності України”* (у %)

	1999 р.	2000 р.	2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2010 р.
це викликало в мене передусім гордість як у громадянина	8,4	7,0	9,9	7,9	15,8	15,3	14,7	12,3	7,9	15,0
разом з гордістю я відчував гіркоту невинуватих сподівань	20,4	23,1	23,2	19,8	22,2	27,0	22,8	19,5	19,3	24,0
це була передусім нагода розважитись і відпочити	10,8	9,2	12,6	10,2	12,5	12,4	12,1	13,8	10,8	14,9
вважаю цю святкову метушню спробою приховати розвал і злиденне становище в державі	35,9	37,7	35,0	37,9	24,2	23,3	24,7	20,8	34,9	18,8
цей день для мене не є святом	15,1	15,6	14,3	16,7	13,9	14,5	19,1	21,7	22,6	21,0
важко відповісти	9,4	7,4	5,0	7,5	11,3	7,5	6,7	11,8	4,4	6,4

* У попередні роки у формулюванні запитання йшлося про відповідну річницю незалежності України.

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
це викликало в мене передусім гордість як у громадянина	15,2	14,8	16,0	13,1
разом з гордістю я відчував гіркоту невинуватих сподівань	33,3	24,1	17,6	25,8
це була передусім нагода розважитись і відпочити	11,8	12,7	16,3	20,6
вважаю цю святкову метушню спробою приховати розвал і злиденне становище в державі	15,7	20,3	19,6	17,5
цей день для мене не є святом	15,0	19,5	26,5	19,9
важко відповісти	8,9	8,7	4,0	3,1

Розподіл відповідей на запитання *“Як Ви оцінюєте підсумки візиту в Україну патріарха Московського і всієї Русі, предстоятеля Російської православної церкви Кирила?”* (у %)

цілком позитивно	24,9	48,1
скоріше позитивно	23,2	
скоріше негативно	9,4	18,3
зовсім негативно	8,9	
важко відповісти	15,4	
мені це байдуже	18,2	

Серед прибічників різних релігійних конфесій:

	Релігійні конфесії			
	УПЦ МП	УПЦ КП	УАПЦ	УГКЦ
позитивно (цілком позитивно + скоріше позитивно)	79,4	46,4	39,1	15,5
негативно (скоріше негативно + зовсім негативно)	7,2	25,3	39,1	46,5
важко відповісти	8,0	17,7	13,0	21,7
мені це байдуже	5,4	10,6	8,7	16,3

Довідково. Динаміка розподілу відповідей на запитання *“Прибічником якої релігійної конфесії Ви себе вважаєте?”* (у %):

	Жовтень 2000 р.	Березень 2001 р.	Вересень 2001 р.	Серпень 2010 р.
Української Православної Церкви Київського патріархату (патріарх Філарет)	28,9	31,7	27,0	25,2
Української Православної Церкви Московського патріархату (митрополит Володимир)	11,5	13,9	13,5	28,0
Української автокефальної православної церкви	4,3	4,4	4,3	3,5
Української греко-католицької церкви	2,3	4,3	7,6	6,6
Римсько-католицької церкви	1,4	1,2	0,9	2,0
іншої	5,8	4,5	4,5	2,6
не вважаю себе прибічником жодної з конфесій	45,8	40,1	42,2	32,1

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно (цілком позитивно + скоріше позитивно)	34,5	39,7	59,1	60,6
негативно (скоріше негативно + зовсім негативно)	37,4	22,7	8,2	5,8
важко відповісти	15,3	15,5	15,1	16,0
мені це байдуже	12,7	22,2	17,7	17,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно (цілком позитивно + скоріше позитивно)	41,7	47,0	53,1
негативно (скоріше негативно + зовсім негативно)	16,9	18,9	18,2
важко відповісти	19,4	15,4	13,3
мені це байдуже	22,1	18,8	15,4

За статтю:

	Чоловіки	Жінки
позитивно (цілком позитивно + скоріше позитивно)	41,7	53,6
негативно (скоріше негативно + зовсім негативно)	19,6	17,2
важко відповісти	15,8	15,0
мені це байдуже	22,9	14,2

За рівнем освіти:

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
позитивно (цілком позитивно + скоріше позитивно)	50,0	45,3	47,8	50,4
негативно (скоріше негативно + зовсім негативно)	19,5	17,8	18,4	17,0
важко відповісти	16,5	15,7	15,5	13,9
мені це байдуже	14,1	21,1	18,3	18,6

Розподіл відповідей на запитання “Чи підтримуєте Ви рішення уряду щодо підвищення тарифів на газ для населення?” (у %)

цілком підтримую	2,1	7,5
скоріше підтримую	5,4	
скоріше не підтримую	17,4	86,2
зовсім не підтримую	68,8	
важко відповісти	4,0	
мені це байдуже	2,5	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
підтримую (цілком підтримую + скоріше підтримую)	6,2	5,1	9,9	8,5
не підтримую (скоріше не підтримую + зовсім не підтримую)	87,8	85,6	86,0	86,0
важко відповісти	4,4	4,8	2,4	4,8
мені це байдуже	1,6	4,5	1,7	0,7

За типом поселення:

	Місто	СМТ	Село
підтримую (цілком підтримую + скоріше підтримую)	7,5	12,7	5,2
не підтримую (скоріше не підтримую + зовсім не підтримую)	87,7	79,9	85,7
важко відповісти	3,4	3,7	5,1
мені це байдуже	1,4	3,7	3,9

Розподіл відповідей на запитання **“Чи вважаєте Ви підвищення тарифів на газ для населення необхідним у нинішній ситуації кроком, якого не можна було уникнути?”** (у %)

- так, вважаю **11,2**
- ні, не вважаю **73,7**
- важко відповісти **15,1**

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так, вважаю	7,6	10,1	11,9	16,8
ні, не вважаю	82,2	72,9	75,3	60,8
важко відповісти	10,2	17,0	12,7	22,3

За типом поселення:

	Місто	СМТ	Село
так, вважаю	11,7	11,7	10,3
ні, не вважаю	74,9	76,1	70,7
важко відповісти	13,4	12,2	19,0

Розподіл відповідей на запитання **“Чи поділяєте Ви сподівання урядовців на те, що негативні соціальні наслідки подорожчання газу для населення будуть зведені до мінімуму за рахунок надання субсидій громадянам, для яких нові тарифи є непосильними?”** (у %)

- так, поділяю **12,0**
- ні, не поділяю **67,7**
- важко відповісти **17,8**
- мені це байдуже **2,5**

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так, поділяю	8,1	10,1	12,2	21,2
ні, не поділяю	72,3	68,0	68,2	59,7
важко відповісти	17,8	16,9	18,2	18,8
мені це байжуже	1,8	5,0	1,4	0,3

За типом поселення:

	Місто	СМТ	Село
так, поділяю	12,9	13,2	10,3
ні, не поділяю	68,0	66,5	67,4
важко відповісти	17,3	16,0	19,2
мені це байжуже	1,9	4,2	3,1

Розподіл відповідей на запитання “Як Ви вважаєте, для чого в першу чергу уряд іде на подорожчання газу для населення?” (у %)

- щоб виконати вимоги Міжнародного валютного фонду й отримати від нього кредит 30,8
- щоб стабілізувати економіку, припинити руйнування нафтогазової галузі і житлово-комунального господарства 12,6
- щоб розплатитися з газовими магнатами, яким наша влада програла процес у Стокгольмському арбітражному суді 25,7
- інша думка 5,0
- важко відповісти 18,7
- нічого про це не знаю 7,1

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
щоб виконати вимоги Міжнародного валютного фонду й отримати від нього кредит	27,3	31,5	30,6	34,4
щоб стабілізувати економіку, припинити руйнування нафтогазової галузі і житлово-комунального господарства	9,1	7,1	17,1	19,7
щоб розплатитися з газовими магнатами, яким наша влада програла процес у Стокгольмському арбітражному суді	26,6	26,8	26,5	20,1
інша думка	7,0	5,6	4,4	2,4
важко відповісти	23,7	19,8	16,1	16,0
нічого про це не знаю	6,3	9,2	5,4	7,5

Серед прихильників провідних політичних сил:

	Прихильники			
	Партії регіонів	БЮТ	партія "Сильна Україна"	партія "Фронт змін"
щоб виконати вимоги Міжнародного валютного фонду й отримати від нього кредит	41,3	27,6	37,3	31,5
щоб стабілізувати економіку, припинити руйнування нафтогазової галузі і житлово-комунального господарства	29,8	2,9	11,8	4,6
щоб розплатитися з газовими магнатами, яким наша влада програла процес у Стокгольмському арбітражному суді	8,5	40,3	29,0	32,3
інша думка	1,6	7,8	2,4	4,6
важко відповісти	13,3	16,0	16,6	23,8
нічого про це не знаю	5,5	5,3	3,0	3,1

4. Ситуація у сфері освіти, підсумки вступної кампанії до ВНЗ

Розподіл відповідей на запитання *“Чи є у Вашій сім’ї (в сім’ях Ваших батьків чи дітей) учні та/або студенти?”* (у %)

	Вересень 2005 р.	Вересень 2006 р.	Вересень 2007 р.	Жовтень 2008 р.	Жовтень 2009 р.	Серпень 2010 р.
так, є	55,4	61,6	60,3	59,1	58,0	54,2
ні, немає	37,8	31,4	34,9	35,0	36,9	41,0
я сам студент (учень)	6,8	7,0	4,8	5,9	5,2	4,9

Розподіл відповідей на запитання *“Як Ви ставитесь до 12-бальної системи оцінювання знань, що використовується нині в загальноосвітніх школах?”* (у %)

	По вибірці в цілому	Серед респондентів, у сім’ях яких є учні та/або студенти
позитивно	37,6	42,6
негативно	37,3	38,9
важко відповісти	22,9	18,1
не чув про таке	2,2	0,5

Динаміка відповідей на наведене вище запитання:

	Вересень 2000 р.	Грудень 2000 р.	Квітень 2002 р.	Жовтень 2002 р.	Квітень 2003 р.	Листопад 2003 р.	Травень 2004 р.	Травень 2005 р.	Вересень 2005 р.	Вересень 2006 р.	Травень 2007 р.	Вересень 2007 р.	Жовтень 2008 р.	Жовтень 2009 р.	Серпень 2010 р.
позитивно	26,2	23,3	25,5	30,9	31,8	29,2	25,9	24,6	24,5	29,2	33,5	31,2	36,9	35,9	37,6
негативно	37,6	47,5	52,2	54,1	50,1	53,2	56,6	58,6	52,3	40,6	42,4	37,0	36,6	41,8	37,3
важко відповісти	29,1	25,8	20,8	13,8	17,4	16,2	16,5	15,6	21,1	27,0	22,0	27,7	24,6	20,6	22,9
не чув про таке	7,1	3,4	1,5	1,2	0,7	1,4	1,0	1,2	2,1	3,2	2,1	4,1	1,9	1,6	2,2

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	57,9	64,8	76,5	90,8
негативно	13,0	12,0	9,1	1,0
важко відповісти	23,6	16,4	12,0	6,5
не чув про таке	5,5	6,8	2,3	1,7

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	55,9	37,6	27,0
негативно	30,0	42,1	35,5
важко відповісти	13,1	19,3	33,0
не чув про таке	1,0	0,9	4,5

За статтю (на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
позитивно	36,4	38,5
негативно	36,5	37,9
важко відповісти	24,6	21,6
не чув про таке	2,5	2,0

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
позитивно	48,1	41,0	37,6	25,0
негативно	35,8	40,3	38,0	33,4
важко відповісти	15,8	17,3	23,1	35,0
не чув про таке	0,3	1,4	1,3	6,6

Розподіл відповідей на запитання “Як Ви ставитеся до профілізації старшої школи, що передбачає поділ учнів після дев'ятого класу за успішністю для поглибленого вивчення певних предметів?” (у %)

	По вибірці в цілому	Серед респондентів, у сім'ях яких є учні та/або студенти
позитивно	59,3	65,0
негативно	13,9	12,9
важко відповісти	20,4	18,3
не чув про таке	6,4	3,9

Динаміка відповідей на наведене вище запитання:

	Квітень 2003 р.	Листопад 2003 р.	Травень 2004 р.	Травень 2005 р.	Вересень 2005 р.	Вересень 2006 р.	Травень 2007 р.	Вересень 2007 р.	Жовтень 2008 р.	Жовтень 2009 р.	Серпень 2010 р.
позитивно	63,0	54,3	58,7	57,7	50,0	43,1	49,8	41,2	43,7	52,5	59,3
негативно	14,6	21,4	19,0	16,4	18,5	16,4	16,1	18,4	18,2	17,8	13,9
важко відповісти	12,6	16,3	17,8	17,0	21,0	23,9	20,4	23,7	23,4	20,2	20,4
не чув про таке	9,7	8,0	4,5	8,9	10,5	16,6	13,7	16,8	14,6	9,5	6,4

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	44,7	54,8	67,9	69,7
негативно	17,7	17,4	9,8	10,2
важко відповісти	29,6	20,1	17,6	15,3
не чув про таке	8,1	7,7	4,7	4,8

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	63,6	60,4	55,3
негативно	17,3	15,2	10,4
важко відповісти	14,9	20,9	23,1
не чув про таке	4,2	3,5	11,2

За статтю (на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
позитивно	58,9	59,7
негативно	13,9	13,9
важко відповісти	20,4	20,4
не чув про таке	6,7	6,0

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
позитивно	65,7	60,6	60,4	50,1
негативно	14,6	13,6	14,7	11,8
важко відповісти	16,7	20,4	19,9	24,9
не чув про таке	3,0	5,4	5,0	13,1

Розподіл відповідей на запитання *“Як Ви поставилися до нещодавно прийнятого Верховною Радою України закону, що передбачає відміну 12-річного і повернення до 11-річного терміну навчання в загальноосвітніх школах?”* (у %)

	По вибірці в цілому	Серед респондентів, у сім'ях яких є учні та/або студенти
позитивно	71,1	76,3
негативно	9,7	9,4
важко відповісти	14,9	12,1
не чув про таке	4,3	2,2

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	57,9	64,8	76,5	90,8
негативно	13,0	12,0	9,1	1,0
важко відповісти	23,6	16,4	12,0	6,5
не чув про таке	5,5	6,8	2,3	1,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	76,2	74,5	64,1
негативно	11,6	9,7	8,3
важко відповісти	9,7	13,7	19,4
не чув про таке	2,5	2,0	8,2

За статтю:

	Чоловіки	Жінки
позитивно	69,3	72,5
негативно	9,7	9,7
важко відповісти	16,1	13,9
не чув про таке	4,8	3,9

За рівнем освіти:

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
позитивно	75,1	72,7	73,4	60,5
негативно	11,1	10,3	9,4	8,4
важко відповісти	12,0	13,6	14,0	21,3
не чув про таке	1,8	3,5	3,2	9,7

Розподіл відповідей на запитання **“Як Ви ставитесь до запровадження обов’язкового року передшкільного навчання для дошкільників 5-річного віку?”** (у %)

- позитивно..... 28,7
- негативно 41,9
- важко відповісти 21,4
- не чув про таке 8,0

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	19,4	28,4	26,4	46,8
негативно	48,2	39,2	48,5	24,9
важко відповісти	24,3	20,8	19,1	23,9
не чув про таке	8,1	11,6	6,0	4,4

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	35,4	28,5	25,1
негативно	37,6	44,1	41,6
важко відповісти	18,8	23,2	20,5
не чув про таке	8,2	4,2	12,8

За статтю:

	Чоловіки	Жінки
позитивно	27,8	29,4
негативно	40,4	43,3
важко відповісти	22,7	20,2
не чув про таке	9,1	7,2

За рівнем освіти:

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
позитивно	37,6	27,9	29,8	19,7
негативно	39,4	43,3	41,9	43,0
важко відповісти	18,8	22,2	22,1	21,0
не чув про таке	4,2	6,6	6,3	16,3

Розподіл відповідей на запитання “Як Ви ставитеся до діяльності недержавних закладів освіти та недержавних освітніх фондів?” (у %)

	Вересень 2006 р.		Серпень 2010 р.	
цілком позитивно	7,3	25,4	8,5	31,8
скоріше позитивно	18,1		23,3	
скоріше негативно	27,8	41,9	25,0	40,0
зовсім негативно	14,1		15,0	
важко відповісти	21,9		18,3	
мені це байдуже	10,7		10,0	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
ПОЗИТИВНО (цілком позитивно + скоріше позитивно)	31,8	30,5	28,0	42,9
НЕГАТИВНО (скоріше негативно + зовсім негативно)	47,3	36,9	41,9	32,9
важко відповісти	15,1	21,1	18,6	15,3
мені це байдуже	5,7	11,4	11,5	8,8

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
ПОЗИТИВНО (цілком позитивно + скоріше позитивно)	43,5	32,9	23,5
НЕГАТИВНО (скоріше негативно + зовсім негативно)	31,8	39,6	45,1
важко відповісти	15,7	19,6	18,2
мені це байдуже	9,0	7,9	13,2

За статтю (на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
ПОЗИТИВНО (цілком позитивно + скоріше позитивно)	31,4	32,0
НЕГАТИВНО (скоріше негативно + зовсім негативно)	40,4	39,6
важко відповісти	16,2	20,1
мені це байдуже	12,1	8,3

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
ПОЗИТИВНО (цілком позитивно + скоріше позитивно)	39,5	37,6	32,1	18,3
НЕГАТИВНО (скоріше негативно + зовсім негативно)	35,1	41,3	40,4	41,9
важко відповісти	19,2	13,8	19,6	19,9
мені це байдуже	6,3	7,3	8,0	19,9

Розподіл відповідей на запитання *“Який з перелічених нижче шляхів дальшого розвитку освіти в Україні Ви вважаєте найкращим?”* (у %)

	Жовтень 2008 р.	Серпень 2010 р.
вважаю, що система освіти має стати звичайною сферою ринкових послуг, у якій здобуття освіти є виключно особистою справою кожної окремої людини	6,5	6,1
на мою думку, відповідальність за освіту громадян має бути покладена на державу, яка повинна гарантувати доступність освіти для всіх верств та прошарків населення незалежно від економічного стану й соціального статусу	56,7	56,1
найкращим вважаю шлях, який би поєднував державні гарантії доступності освіти з ринковими принципами її організації	21,0	25,5
інша думка	0,5	0,4
важко відповісти	15,4	12,0

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Централь- ний	Східний	Південний
вважаю, що система освіти має стати звичайною сферою ринкових послуг, у якій здобуття освіти є виключно особистою справою кожної окремої людини	7,0	7,5	3,7	6,8
на мою думку, відповідальність за освіту громадян має бути покладена на державу, яка повинна гарантувати доступність освіти для всіх верств та прошарків населення незалежно від економічного стану й соціального статусу	48,7	50,9	65,1	57,1
найкращим вважаю шлях, який би поєднував державні гарантії доступності освіти з ринковими принципами її організації	31,3	23,5	23,3	27,6
інша думка	0,3	0,9	0,2	0,0
важко відповісти	12,8	17,2	7,8	8,5

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
вважаю, що система освіти має стати звичайною сферою ринкових послуг, у якій здобуття освіти є виключно особистою справою кожної окремої людини	9,7	5,5	4,7
на мою думку, відповідальність за освіту громадян має бути покладена на державу, яка повинна гарантувати доступність освіти для всіх верств та прошарків населення незалежно від економічного стану й соціального статусу	48,0	55,4	61,6
найкращим вважаю шлях, який би поєднував державні гарантії доступності освіти з ринковими принципами її організації	30,4	28,5	18,7
інша думка	0,5	0,5	0,3
важко відповісти	11,4	10,1	14,7

За статтю (на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
вважаю, що система освіти має стати звичайною сферою ринкових послуг, у якій здобуття освіти є виключно особистою справою кожної окремої людини	5,4	6,7
на мою думку, відповідальність за освіту громадян має бути покладена на державу, яка повинна гарантувати доступність освіти для всіх верств та прошарків населення незалежно від економічного стану й соціального статусу	54,7	57,2
найкращим вважаю шлях, який би поєднував державні гарантії доступності освіти з ринковими принципами її організації	27,1	24,2
інша думка	0,4	0,4
важко відповісти	12,4	11,5

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
вважаю, що система освіти має стати звичайною сферою ринкових послуг, у якій здобуття освіти є виключно особистою справою кожної окремої людини	7,2	8,4	5,6	3,4
на мою думку, відповідальність за освіту громадян має бути покладена на державу, яка повинна гарантувати доступність освіти для всіх верств та прошарків населення незалежно від економічного стану й соціального статусу	53,1	54,2	58,5	55,4
найкращим вважаю шлях, який би поєднував державні гарантії доступності освіти з ринковими принципами її організації	31,3	27,6	25,1	19,0
інша думка	0,3	0,5	0,1	1,1
важко відповісти	8,1	9,3	10,6	21,1

Розподіл відповідей на запитання **“Чи вважаєте Ви необхідною інтеграцію вітчизняної освіти до європейського освітнього простору?”** (у %)

	Травень 2004 р.	Грудень 2004 р.	Травень 2005 р.	Вересень 2005 р.	Січень 2006 р.	Вересень 2006 р.	Травень 2007 р.	Вересень 2007 р.	Жовтень 2008 р.	Серпень 2010 р.
входження нашої освіти до європейського освітнього простору вважаю надзвичайно важливим і першочерговим завданням	21,5	13,3	27,1	17,3	20,1	14,5	18,1	15,1	14,8	20,0
на мою думку, це завдання в перспективі слід розв'язувати, але воно не є найважливішим та першочерговим	23,9	28,1	31,5	28,5	32,3	32,8	27,8	26,3	32,4	34,6
вважаю, що наша освіта краща, ніж на Заході, а тому інтегрувати її до європейського освітнього простору не потрібно і шкідливо	20,7	26,4	17,2	23,5	22,4	25,7	26,9	30,0	28,2	27,4
інша думка	2,8	1,2	1,2	1,1	1,5	0,9	1,4	0,7	1,4	0,6
важко відповісти	31,1	31,0	23,0	29,6	23,8	26,2	25,8	28,0	23,0	17,5

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
входження нашої освіти до європейського освітнього простору вважаю надзвичайно важливим і першочерговим завданням	24,9	25,6	11,9	19,0
на мою думку, це завдання в перспективі слід розв'язувати, але воно не є найважливішим та першочерговим	35,8	32,1	35,5	36,4
вважаю, що наша освіта краща, ніж на Заході, а тому інтегрувати її до європейського освітнього простору не потрібно і шкідливо	20,0	21,5	36,4	29,9
інша думка	1,6	0,5	0,3	0,3
важко відповісти	17,7	20,3	15,9	14,3

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
входження нашої освіти до європейського освітнього простору вважаю надзвичайно важливим і першочерговим завданням	30,4	20,5	13,4
на мою думку, це завдання в перспективі слід розв'язувати, але воно не є найважливішим та першочерговим	35,4	38,9	28,4
вважаю, що наша освіта краща, ніж на Заході, а тому інтегрувати її до європейського освітнього простору не потрібно і шкідливо	21,0	25,1	33,9
інша думка	0,5	0,5	0,8
важко відповісти	12,6	15,0	23,3

За статтю (на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
входження нашої освіти до європейського освітнього простору вважаю надзвичайно важливим і першочерговим завданням	20,9	19,2
на мою думку, це завдання в перспективі слід розв'язувати, але воно не є найважливішим та першочерговим	35,3	34,0
вважаю, що наша освіта краща, ніж на Заході, а тому інтегрувати її до європейського освітнього простору не потрібно і шкідливо	25,7	28,8
інша думка	0,8	0,5
важко відповісти	17,3	17,5

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
входження нашої освіти до європейського освітнього простору вважаю надзвичайно важливим і першочерговим завданням	26,3	26,9	17,8	11,8
на мою думку, це завдання в перспективі слід розв'язувати, але воно не є найважливішим та першочерговим	38,9	35,3	37,3	23,9
вважаю, що наша освіта краща, ніж на Заході, а тому інтегрувати її до європейського освітнього простору не потрібно і шкідливо	25,4	23,1	28,3	31,6
інша думка	1,2	0,9	0,2	0,5
важко відповісти	8,1	13,8	16,3	32,1

Розподіл відповідей на запитання *“Як Ви ставитеся до запровадження в Україні ЗНО – зовнішнього незалежного оцінювання знань випускників загальноосвітніх шкіл у формі тестування, результати якого є підставою для зарахування до ВНЗ (вищих навчальних закладів)”** (у %)

	По вибірці в цілому	Серед респондентів, чії члени родини проходили цього року ЗНО
позитивно	44,3	55,2
негативно	23,8	23,6
важко відповісти	27,2	19,5
не чув про таке	4,8	1,5

Динаміка відповідей на наведене вище запитання:

	Квітень 2003 р.	Листопад 2003 р.	Травень 2004 р.	Травень 2005 р.	Вересень 2005 р.	Вересень 2006 р.	Травень 2007 р.	Вересень 2007 р.	Жовтень 2008 р.	Жовтень 2009 р.	Серпень 2010 р.
позитивно	65,1	59,6	62,9	61,6	49,2	37,2	32,1	35,5	30,4	33,4	44,3
негативно	16,8	17,0	15,8	11,4	13,1	19,1	21,3	20,4	33,8	36,0	23,8
важко відповісти	18,1	18,1	17,1	20,5	26,0	28,1	33,2	29,0	30,8	26,8	27,2
не чув про таке	—	5,3	4,2	6,5	11,7	15,6	13,4	15,1	5,0	3,9	4,8

* У квітні 2003 р. – жовтні 2006 р. запитання формулювалось у такій редакції: *“Як Ви ставитеся до ідеї запровадження в загальноосвітніх школах зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників у формі тестування?”*

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	52,5	41,9	37,6	53,7
негативно	19,2	24,4	28,5	17,5
важко відповісти	26,2	28,2	27,1	26,3
не чув про таке	2,1	5,4	6,7	2,5

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	52,0	49,0	33,6
негативно	26,5	24,1	21,9
важко відповісти	19,7	25,1	34,3
не чув про таке	1,8	1,8	10,1

За статтю (на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
ПОЗИТИВНО	44,0	44,8
НЕГАТИВНО	25,4	22,3
важко відповісти	24,5	29,4
не чув про таке	6,1	3,6

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
ПОЗИТИВНО	56,2	49,8	43,9	29,0
НЕГАТИВНО	25,1	22,4	24,6	22,5
важко відповісти	17,8	24,3	28,5	35,1
не чув про таке	0,9	3,5	3,0	13,4

Розподіл відповідей на запитання “Чи довіряєте Ви результатам ЗНО?”
(у %)

	По вибірці в цілому		Серед респондентів, чий член родини проходив цього року ЗНО	
цілком довіряю	11,9	44,8	15,0	57,1
скоріше довіряю	32,9		42,1	
скоріше не довіряю	17,0	27,8	18,2	28,3
зовсім не довіряю	10,8		10,1	
важко відповісти	27,4		14,7	

У регіональному розрізі (на момент останнього опитування):

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
довіряю (цілком довіряю + скоріше довіряю)	54,1	41,1	43,5	42,7
не довіряю (скоріше не довіряю + зовсім не довіряю)	20,1	32,1	29,4	24,9
важко відповісти	25,8	26,8	27,1	31,4

У віковому розрізі (на момент останнього опитування):

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
довіряю (цілком довіряю + скоріше довіряю)	52,6	51,0	32,5
не довіряю (скоріше не довіряю + зовсім не довіряю)	28,8	28,0	27,3
важко відповісти	18,6	21,1	40,3

Розподіл відповідей на запитання **“Чи вважаєте Ви, що єдина система зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) має перспективи?”** (у %)

- так, це ефективний засіб подолання корупції в освіті..... 24,3
- так, це сприяє підвищенню мотивації учнів щодо здобування знань..... 18,9
- так, це стимулює педагогічні колективи до впровадження новітніх технологій в освітній процес 15,1
- так, це дає змогу забезпечити рівний доступ до освіти..... 18,7
- ні, бо тестування – дуже недосконала форма оцінювання знань і нічого доброго з цього не вийде..... 23,7
- інше 1,1
- важко відповісти 26,5

Примітка. Сума становить більше 100%, оскільки кількість відповідей респондентів не обмежувалася.

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
так, це ефективний засіб подолання корупції в освіті	26,0	23,8	20,3	31,8
так, це сприяє підвищенню мотивації учнів щодо здобування знань	20,3	19,2	15,5	23,6
так, це стимулює педагогічні колективи до впровадження новітніх технологій в освітній процес	20,8	15,8	13,5	9,9
так, це дає змогу забезпечити рівний доступ до освіти	26,0	18,8	15,0	17,1
ні, бо тестування – дуже недосконала форма оцінювання знань і нічого доброго з цього не вийде	17,2	24,8	26,3	23,6
інше	1,8	1,2	0,9	0,3
важко відповісти	25,0	27,4	27,7	23,6

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
так, це ефективний засіб подолання корупції в освіті	27,8	28,2	17,2
так, це сприяє підвищенню мотивації учнів щодо здобування знань	21,5	21,9	13,5
так, це стимулює педагогічні колективи до впровадження новітніх технологій в освітній процес	17,5	16,2	12,4
так, це дає змогу забезпечити рівний доступ до освіти	21,5	21,1	14,1
ні, бо тестування – дуже недосконала форма оцінювання знань і нічого доброго з цього не вийде	26,2	25,3	20,2
інше	1,3	1,0	1,1
важко відповісти	19,3	18,5	40,7

За статтю:

	Чоловіки	Жінки
так, це ефективний засіб подолання корупції в освіті	25,4	23,4
так, це сприяє підвищенню мотивації учнів щодо здобування знань	18,1	19,6
так, це стимулює педагогічні колективи до впровадження новітніх технологій в освітній процес	15,5	15,0
так, це дає змогу забезпечити рівний доступ до освіти	18,8	18,8
ні, бо тестування – дуже недосконала форма оцінювання знань і нічого доброго з цього не вийде	25,0	22,5
інше	1,2	1,0
важко відповісти	26,7	26,0

За рівнем освіти:

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
так, це ефективний засіб подолання корупції в освіті	29,9	27,5	25,6	12,9
так, це сприяє підвищенню мотивації учнів щодо здобування знань	23,9	20,7	19,1	12,1
так, це стимулює педагогічні колективи до впровадження новітніх технологій в освітній процес	14,2	17,2	16,5	10,8
так, це дає змогу забезпечити рівний доступ до освіти	24,8	21,6	18,7	10,6
ні, бо тестування – дуже недосконала форма оцінювання знань і нічого доброго з цього не вийде	26,3	25,2	23,8	19,0
інше	0,3	0,7	1,4	1,6
важко відповісти	15,1	19,5	24,9	47,2

Розподіл відповідей на запитання *“Як Ви ставитеся до того, що з нинішнього року, на відміну від попередніх, при зарахуванні абітурієнтів до ВНЗ враховують середній бал шкільного атестата?”* (у %)

	По вибірці в цілому	Серед тих, чії члени родини вступали до ВНЗ
позитивно	48,6	54,4
негативно	18,9	24,1
важко відповісти	22,3	18,0
не чув про таке	10,2	3,5

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
позитивно	38,5	49,2	48,8	60,1
негативно	27,6	17,0	18,9	11,8
важко відповісти	25,0	22,9	21,1	19,8
не чув про таке	8,9	10,9	11,2	8,3

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
позитивно	46,7	51,9	45,5
негативно	27,5	18,9	14,0
важко відповісти	19,7	22,8	23,0
не чув про таке	6,1	6,4	17,5

За статтю (на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
позитивно	45,0	51,8
негативно	19,6	18,2
важко відповісти	23,0	21,7
не чув про таке	12,4	8,3

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
позитивно	58,2	48,9	48,5	40,1
негативно	19,5	22,1	19,1	14,5
важко відповісти	18,3	22,1	23,4	23,7
не чув про таке	4,0	6,9	9,0	21,6

Розподіл відповідей на запитання **“Чи є у Вашій сім’ї (в сім’ях Ваших батьків чи дітей) хлопець або дівчина, які цього року вступали до ВНЗ?”** (у %):

- так, є17,8
- ні, немає 82,2

Розподіл відповідей на запитання **“Чи пощастило йому (їй) вступити до ВНЗ?”** (у % до кількості респондентів, у сім’ях яких були цього року абітурієнти):

	Жовтень 2009 р.	Серпень 2010 р.
так, вступив(-ла), куди й хотів(-ла), на бюджетну форму навчання	31,6	30,0
так, вступив(-ла) на бюджетну форму навчання, але не зовсім туди, куди хотів(-ла)	16,5	20,4
так, вступив(-ла), куди хотів(-ла), але за контрактом (платитиме за навчання)	30,1	27,4
так, вступив(-ла), але не зовсім туди, куди хотів(-ла), і вчитиметься за контрактом (платитиме за навчання)	15,3	11,7
ні, вступити до ВНЗ не пощастило	6,6	10,5

Розподіл відповідей на запитання **“Чи довелося заради його (її) вступу Вам (Вашиим батькам або дітям) вдаватися до якихось неофіційних дій – як на етапі отримання атестата про закінчення школи, так і під час проходження ЗНО та зарахування до ВНЗ?”** (у % до кількості респондентів, у сім’ях яких є молоді люди, що цього року вступили до ВНЗ)

	Жовтень 2008 р.	Жовтень 2009 р.	Серпень 2010 р.
так, довелося викласти потрібним людям чималу суму грошей	21,6	12,9	8,6
так, розраховалися послугою, яка варта великих грошей	7,4	5,1	6,6
хабарів як таких давати не довелося, але допомогли зв’язки із впливовими людьми	20,5	14,1	13,2
ні, обійшлося без грошей і сторонньої допомоги	38,9	57,2	57,9
інше	2,3	0,3	1,0
важко відповісти, мені про це нічого не відомо	9,4	10,5	12,8

Розподіл відповідей на запитання *“За що саме довелося платити або вдаватися до інших неофіційних дій, перелічених у попередньому запитанні?”* (у %)

	Жовтень 2009 р.		Серпень 2010 р.	
	% до кількості респондентів, які вдавалися до неофіційних дій	% до всіх опитаних, чії рідні вступили до ВНЗ	% до кількості респондентів, які вдавалися до неофіційних дій	% до всіх опитаних, чії рідні вступили до ВНЗ, N=313
за шкільний атестат з кращим середнім балом	не було у списку	не було у списку	30,6	8,3
за поліпшення балів у сертифікаті ЗНО	13,8	5,0	4,7	1,3
за довідку, яка давала право на вступ до ВНЗ на пільгових умовах	10,0	3,6	25,9	7,0
безпосередньо за саме зарахування до ВНЗ (крім внесення офіційної плати за контрактом)	56,2	20,3	49,4	13,4
за інше	1,5	0,5	3,5	1,0
важко відповісти, точно не знаю	18,5	6,7	8,2	2,2

Примітка. Сума перевищує 100%, тому що кількість варіантів відповіді, які міг обирати респондент, не обмежувалася.

Розподіл відповідей на запитання *“Як, на Вашу думку, порівняно з попереднім роком змінилася ситуація з хабарництвом під час нинішньої вступної кампанії до ВНЗ?”* (у %)

	По вибірці в цілому	Серед тих, чії члени родини вступали до ВНЗ
нинішня вступна кампанія пройшла фактично без випадків хабарництва	4,4	8,9
випадки хабарництва були, але їх стало менше	14,9	23,9
хабарі під час нинішньої вступної кампанії брали так само, як і раніше	19,2	19,0
під час нинішньої вступної кампанії хабарів стали брати більше, ніж торік	8,1	13,5
інша думка	1,5	1,2
важко відповісти	52,0	33,4

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
нинішня вступна кампанія пройшла фактично без випадків хабарництва	7,1	3,5	3,5	4,1
випадки хабарництва були, але їх стало менше	28,1	12,7	10,0	11,9
хабарі під час нинішньої вступної кампанії брали так само, як і раніше	16,9	24,2	16,3	17,3
під час нинішньої вступної кампанії хабарів стали брати більше, ніж торік	4,4	14,8	4,8	4,1
інша думка	3,5	1,1	1,3	0,0
важко відповісти	40,1	43,7	64,1	62,6

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
	нинішня вступна кампанія пройшла фактично без випадків хабарництва	6,8	4,4
випадки хабарництва були, але їх стало менше	17,6	16,1	11,5
хабарі під час нинішньої вступної кампанії брали так само, як і раніше	20,0	19,5	18,5
під час нинішньої вступної кампанії хабарів стали брати більше, ніж торік	10,0	8,8	6,0
інша думка	1,1	1,7	1,5
важко відповісти	44,6	49,6	59,3

За статтю:

	Чоловіки	Жінки
	нинішня вступна кампанія пройшла фактично без випадків хабарництва	4,4
випадки хабарництва були, але їх стало менше	13,7	15,8
хабарі під час нинішньої вступної кампанії брали так само, як і раніше	19,8	18,7
під час нинішньої вступної кампанії хабарів стали брати більше, ніж торік	8,3	7,9
інша думка	1,9	1,2
важко відповісти	51,9	52,0

За рівнем освіти:

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
нинішня вступна кампанія пройшла фактично без випадків хабарництва	4,7	5,3	4,5	3,1
випадки хабарництва були, але їх стало менше	21,2	14,0	14,4	11,2
хабарі під час нинішньої вступної кампанії брали так само, як і раніше	19,9	21,0	19,5	16,2
під час нинішньої вступної кампанії хабарів стали брати більше, ніж торік	6,0	9,7	7,9	8,4
інша думка	2,2	2,3	0,7	1,7
важко відповісти	45,9	47,7	53,0	59,5

Розподіл відповідей на запитання *“Нерідко в засобах масової інформації висловлювалась думка, що, скоротивши терміни подання документів до ВНЗ, нинішнє керівництво Міністерства освіти і науки перетворило цей процес на справжнє пекло для абітурієнтів та їхніх батьків. Чи згодні Ви з цією думкою?”* (у %)

	По вибірці в цілому	Серед тих, чий члени родини вступали до ВНЗ
згоден	49,1	64,7
не згоден	9,8	15,0
важко відповісти	21,7	15,3
не чув про таке	19,3	4,9

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
згоден	42,9	54,4	53,4	35,5
не згоден	15,0	8,6	7,3	9,2
важко відповісти	27,3	19,5	18,5	26,6
не чув про таке	14,8	17,5	20,8	28,7

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
згоден	61,4	50,9	40,2
не згоден	9,6	10,0	9,8
важко відповісти	18,9	23,4	21,2
не чув про таке	10,1	15,7	28,8

За статтю (на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
згоден	45,3	52,6
не згоден	10,9	9,0
важко відповісти	22,6	21,0
не чув про таке	21,2	17,5

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
згоден	52,1	53,3	51,0	38,3
не згоден	14,1	11,7	8,1	7,8
важко відповісти	20,8	22,1	22,2	20,9
не чув про таке	13,1	12,9	18,8	33,0

Розподіл відповідей на запитання “З наступного року Міністерство освіти і науки планує запровадити такий порядок зарахування до ВНЗ, який передбачає врахування трьох складових – результатів ЗНО, середнього балу шкільного атестата та оцінок, отриманих абітурієнтом на вступних іспитах до ВНЗ. Чи схвалюєте Ви ці плани?” (у %)

	По вибірці в цілому		Серед респондентів, у сім'ях яких є учні та/або студенти	
цілком схвалюю	9,4	23,1	9,1	22,3
скоріше схвалюю, ніж не схвалюю	13,7		13,2	
скоріше не схвалюю, ніж схвалюю	23,3	47,2	26,5	52,1
зовсім не схвалюю	23,9		25,6	
важко відповісти	20,0		20,7	
мені це байдуже	9,7		4,9	

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
схвалюю (цілком схвалюю + скоріше схвалюю)	16,1	24,4	23,6	23,7
не схвалюю (скоріше не схвалюю + зовсім не схвалюю)	53,0	48,1	39,7	44,0
важко відповісти	22,3	18,6	19,2	23,0
мені це байдуже	8,7	8,9	12,8	9,3

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
схвалюю (цілком схвалюю + скоріше схвалюю)	24,1	23,9	21,3
не схвалюю (скоріше не схвалюю + зовсім не схвалюю)	56,9	50,6	37,5
важко відповісти	13,3	19,2	24,9
мені це байдуже	5,7	6,3	16,4

За статтю (на момент останнього опитування):

	Чоловіки	Жінки
схвалюю (цілком схвалюю + скоріше схвалюю)	22,7	23,3
не схвалюю (скоріше не схвалюю + зовсім не схвалюю)	55,1	49,0
важко відповісти	20,4	19,4
мені це байдуже	11,7	8,1

За рівнем освіти (на момент останнього опитування):

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
схвалюю (цілком схвалюю + скоріше схвалюю)	29,2	26,1	20,5	20,2
не схвалюю (скоріше не схвалюю + зовсім не схвалюю)	53,7	49,0	48,6	36,8
важко відповісти	12,4	18,9	22,2	22,7
мені це байдуже	4,8	6,0	8,7	20,4

Розподіл відповідей на запитання **“Чи згодні Ви з людьми, які вважають, що запровадження згаданого вище порядку зарахування до ВНЗ призведе до повернення корупційної схеми вступу у вищі навчальні заклади?”** (у %)

- згоден 47,0
- не згоден 17,9
- важко відповісти 35,1

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
згоден	51,8	47,3	42,2	49,7
не згоден	10,4	19,0	18,7	20,2
важко відповісти	37,9	33,7	39,1	30,1

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
згоден	52,7	51,8	37,6
не згоден	21,4	17,5	16,6
важко відповісти	25,9	30,7	45,8

За статтю:

	Чоловіки	Жінки
згоден	46,2	47,8
не згоден	17,7	18,0
важко відповісти	36,2	34,1

За рівнем освіти:

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
згоден	49,8	51,0	48,3	37,6
не згоден	21,1	21,7	15,8	15,2
важко відповісти	29,0	27,3	35,9	47,2

Розподіл відповідей на запитання **“Чи згодні Ви з людьми, які вважають, що запровадження згаданого вище порядку зарахування до ВНЗ спричинить перевантаження абітурієнтів і негативно позначиться на їхньому здоров’ї, оскільки їм доведеться фактично тричі складати іспити?”** (у %)

- згоден 63,5
- не згоден 13,1
- важко відповісти 23,4

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
згоден	63,1	61,8	66,0	59,9
не згоден	7,7	14,6	12,6	15,8
важко відповісти	29,2	23,6	21,4	24,3

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
згоден	68,6	66,7	56,5
не згоден	14,2	13,8	11,7
важко відповісти	17,2	19,5	31,7

За статтю:

	Чоловіки	Жінки
згоден	61,1	65,5
не згоден	14,3	12,2
важко відповісти	24,7	22,3

За рівнем освіти:

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
згоден	64,5	66,9	67,0	51,3
не згоден	16,9	14,5	11,4	12,0
важко відповісти	18,5	18,5	21,6	36,8

Розподіл відповідей на запитання “А як вважаєте особисто Ви, яким чином найдоцільніше здійснювати в подальшому прийом до ВНЗ?” (у %)

	По вибірці в цілому	Серед респондентів, у сім'ях яких є учні та/або студенти
лише за результатами ЗНО	16,0	18,0
за результатами ЗНО з урахуванням середнього балу шкільного атестату	22,5	27,4
за результатами вступних іспитів, які проводить сам ВНЗ	20,7	17,8
за схемою, що передбачає врахування трьох складових – результатів ЗНО, середнього балу шкільного атестату та оцінок, отриманих на вступних іспитах	10,9	10,8
важко відповісти	30,1	25,9

У регіональному розрізі:

	Регіони			
	Західний	Центральний	Східний	Південний
лише за результатами ЗНО	28,8	14,1	10,7	13,7
за результатами ЗНО з урахуванням середнього балу шкільного атестату	19,6	22,6	23,0	23,2
за результатами вступних іспитів, які проводить сам ВНЗ	13,6	21,8	26,0	17,1
за схемою, що передбачає врахування трьох складових – результатів ЗНО, середнього балу шкільного атестату та оцінок, отриманих на вступних іспитах	6,8	10,8	11,3	13,0
важко відповісти	31,3	30,7	29,0	33,1

У віковому розрізі:

	18–29 років	30–55 років	56 років і більше
лише за результатами ЗНО	22,2	17,0	11,2
за результатами ЗНО з урахуванням середнього балу шкільного атестату	26,6	26,2	15,3
за результатами вступних іспитів, які проводить сам ВНЗ	21,1	17,2	24,9
за схемою, що передбачає врахування трьох складових – результатів ЗНО, середнього балу шкільного атестату та оцінок, отриманих на вступних іспитах	9,2	12,9	9,2
важко відповісти	20,9	26,8	39,4

За статтю:

	Чоловіки	Жінки
лише за результатами ЗНО	14,9	16,9
за результатами ЗНО з урахуванням середнього балу шкільного атестату	20,7	24,1
за результатами вступних іспитів, які проводить сам ВНЗ	20,6	20,6
за схемою, що передбачає врахування трьох складових – результатів ЗНО, середнього балу шкільного атестату та оцінок, отриманих на вступних іспитах	11,0	10,9
важко відповісти	32,9	27,5

За рівнем освіти:

	Повна вища	Неповна вища, середня спеціальна	Повна середня	Неповна середня
лише за результатами ЗНО	17,3	20,7	16,6	8,3
за результатами ЗНО з урахуванням середнього балу шкільного атестату	31,8	22,2	22,6	14,6
за результатами вступних іспитів, які проводить сам ВНЗ	19,5	17,7	20,9	23,8
за схемою, що передбачає врахування трьох складових – результатів ЗНО, середнього балу шкільного атестату та оцінок, отриманих на вступних іспитах	14,5	13,2	9,7	8,0
важко відповісти	17,0	26,2	30,2	45,3

ОСНОВНІ ВИСНОВКИ

- Найбільшою довірою громадян України, як і в попередні роки, користуються церква, система освіти і Збройні сили України, яким тією чи іншою мірою довіряють відповідно 63 %, 52 % і 49 % опитаних, а не довіряють 18 %, 23 % і 31 %, відповідно. Крім того, позитивний баланс довіри/недовіри мають громадські організації (+13) і вітчизняні засоби масової інформації (+6). Решті суспільних інститутів населення більше не довіряє, ніж довіряє. Зокрема, довіра до центральних органів державної влади, сплеск якої фіксували соціологічні служби в перші місяці після президентських виборів, нині помітно пішла на спад, як це мало місце свого часу і в попередньої владної команди. Сьогодні Президентіві України тією чи іншою мірою довіряють 34,5 % респондентів, Урядові – 28 %, Верховній Раді України – 23 %, не довіряють, відповідно, 54 %, 58 % і 68 %.

Однак, попри падіння довіри до влади, Партія регіонів зберігає значний електоральний ресурс. Якби на момент опитування відбувалися парламентські вибори, за неї проголосували б 29,3 % активного електорату. Відчутних електоральних втрат, порівняно з попереднім роком, зазнав Блок Юлії Тимошенко: йому віддали б голоси 14,7 % активних виборців (проти майже 22 % у 2009 р.). Прохідний бар'єр упевнено подолали б також “Сильна Україна” (10,5 %), “Фронт змін” (7,4 %), ВО “Свобода” (4,5 %) і КПУ (4,2 %). “Не дотягують” до 3-відсоткового бар'єру Блок Литвина (2,6 %) і “Наша Україна” (2,1 %). Усі інші політичні сили набирають менше одного відсотка голосів. Мають намір голосувати проти всіх майже 7 % активного електорату.

- Неоднозначно сприймаються в суспільстві норми прийнятого Верховною Радою України закону про місцеві вибори. Найбільше несприйняття викликає норма, яка передбачає, що кандидати в міські голови можуть висуватися лише певними політичними силами, а не шляхом самовисування, – її не підтримують 42 % опитаних, підтримує – 21 %. Значний спротив у громадській думці викликає також норма, котра унеможлиблює участь у виборах місцевих партійних організацій, що зареєстровані менш як за рік до дня виборів, – цю норму не підтримує 31 % респондентів, підтримують – 26 %.

- Залишають бажати кращого на старті нового політичного сезону соціальні настрої населення, найвідчутнішого удару яким завдало рішення Уряду щодо підвищення тарифів на газ. Це рішення категорично не підтримують 69 % опитаних, скоріше не підтримують, ніж підтримують 17 % (разом 86 %), тоді як тією чи іншою мірою підтримують – лише 7,5 %. При цьому тільки 11 % вважають згадане рішення необхідним у нинішній ситуації кроком, якого не можна було уникнути. Прикметним є й те, що частка респондентів, котрі поділяють урядову версію мотивів підвищення тарифів на газ (щоб стабілізувати економіку, припинити руйнування нафтогазової галузі, житлово-комунального господарства), не перевищує 13 %. Значно більші частки опитаних, сприйнявши відповідні інтерпретації опозиційних сил, політичних аналітиків і незалежних журналістів, дотримуються думки, що урядовці пішли на подорожчання газу для населення, аби виконати вимоги Міжнародного валютного фонду й отримати від нього кредит (31 %) чи для того, щоб розплатитися з газовими магнатами, яким влада програла процес у Стокгольмському арбітражному суді (26 %). Отже, очевидно, що Кабінет Міністрів повністю програв інформаційну кампанію з приводу цього непопулярного рішення, не зумів пом'якшити його негативний вплив на суспільну свідомість.

- Нинішнього року чітко окреслилась тенденція посилення позитивного ставлення громадян України до важливих реформ у галузі освіти. Насамперед це стосується профілізації старшої школи, яку підтримують 59 % опитаних (проти 52,5 % у 2009 р.), а серед респондентів, у сім'ях котрих є учні та/або студенти, – 65 %. Порівняно з 2009 р. істотно – з 33 % до 44 % – зросла також частка опитаних, котрі позитивно ставляться до запровадження зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх шкіл. Причому серед тих, у чиїх сім'ях є учні та/або студенти, ця частка сягнула вже 55 %.

Водночас опитування виявило доволі неоднозначне ставлення громадян до кроків, здійснених цього року новим керівництвом освітньої галузі. Так, якщо повернення до 11-річного терміну навчання в загальноосвітніх школах позитивно оцінили понад 70 % респондентів, то запровадження обов'язкового року передшкільного навчання для дошкільників 5-річного віку – лише близько 29 %, натомість майже 42 % опитаних висловили негативне ставлення до передшкільного навчання дошкільників. Те ж саме простежується й на

прикладі здійснених і планованих змін у порядку зарахування до вищих навчальних закладів. Якщо врахування середнього балу шкільного атестата при зарахуванні до ВНЗ підтримують близько половини респондентів (49 %), то наміри МОН України додати до формули зарахування ще й вступні іспити – лише 23 %.

- Спостерігається очевидне “згасання” тенденції зниження рівня корумпованості вступу до ВНЗ. Ця тенденція чітко простежувалась у 2009 р.: порівняно з 2008 р. частка абітурієнтів, які стали студентами без хабарів і блату, збільшилася з 39 до 57 %. Тож можна було сподіватися, що ця частка зростатиме й надалі. Проте у 2010 р. її очікуваного збільшення не відбулось, вона залишилася практично такою самою, як і минулого року (58 %). Змінилася лише структура корупційних діянь: відносно менше їх припадає тепер безпосередньо на саме зарахування до ВНЗ (49 % проти 56 % у 2009 р.) та на систему ЗНО (5 % проти 14 % у 2009 р.) і помітно більше – на здобуття довідок, що дають право вступати до ВНЗ на пільгових умовах (26 % проти 10 % у 2009 р.). До об’єктів корупційних домагань додалися також загально-освітні школи, на які батьки намагаються впливати з метою поліпшення середнього балу атестата. Як свідчать дані опитування, цього року за відповідну винагороду чи внаслідок інших форм впливу, до яких вдавалися батьки, середній бал було поліпшено щонайменше кожному 12-му випускникові, відтак внесок “підправлених” атестатів у загальну структуру корумпованості вступної кампанії склав понад 30 %.